

(On)bekende Gorcumse gezichten van WO II: de gebroeders Snoek

Sinds 4 jaar verdiept Sjaak Kouwenhoven zich in personen en gebeurtenissen uit de regio die een (belangrijke) rol speelden tijdens WO II, maar die de geschiedenisboeken niet hebben gehaald. „Het is mijn streven deze ‘vergeten’ moedige mensen een gezicht te geven. Opdat wij niet vergeten.”

Sjaak Kouwenhoven

Johan en Wim Snoek zijn geboren in Gorcum. Hun ouders waren Govert Snoek en Maria Snoek-de Nooij. Ze woonden in een groot huis op de Kalkhaven. Govert Snoek had een manufacturenzaak (textiel-detailhandel, zouden we nu zeggen) op de hoek van de Langendijk-Hoogstraat. Vader overleed op jonge leeftijd en het gezin Snoek verhuisde naar Renkum, waar Maria Snoek-de Nooij haar eigen textielwinkel opende. De familie van hun moeder woonde in het nabijgelegen Ede en Bennekom. De broers Snoek werkten mee in het bedrijf. Na 10 mei 1940 raakten de gezinsleden geleidelijk betrokken bij het verzet. In eerste instantie ging het om kleine, ongeorganiseerde acties. Bijvoorbeeld: Johan Snoek en zijn broer Wim en zus Rie stalen een van de kerkklokken van de Renkumse kerk, die buiten klaar stond voor transport naar Duitsland. Toen met represailles werd bedreigd, lieten ze de klok weer achter op de plek vanwaar ze hem hadden meegenomen. Naarmate de oorlog vorderde, begon het verzet zich steeds beter te organiseren. De familie Snoek nam tijdelijk een jonge joodse onderduiker thuis. Tijdens de April-Mei-stakingen in 1943 zorgden de broers Snoek ervoor dat de meeste winkeliers in Renkum hun deuren sloten. Via hun oom Ko de Nooij uit Ede werden de broers op 26 mei 1943 uitgenodigd voor een bijeenkomst waar Frits Slomp, alias Frits de Zwerver, aanwezig was. Slomp was de grote man achter de Landelijke Organisatie voor Hulp aan onderduikers. Tijdens de vergadering werd een lokale LO-afdeling opgericht. Frits Slomp legde aan een vijftiental aanwezigen de eerste beginselen van de LO uit. Johan Snoek kreeg de leiding in Renkum. Broer Wim werd niet betrokken. Hij moest namelijk rond dezelfde tijd onderduiken, omdat personen van zijn geboortjaar werden opgeroepen voor werk in Duitsland.

Wim Snoek

Wim, schuilnaam Gerrit Overbeek, dook on-

der op de boerderij van de familie Blokland in Hoornaar. Hij kreeg het verzoek om assistent-districtsleider te worden van de LO in zijn geboorteplaats Gorinchem, met als werkterrein de Alblasserwaard. Daar zou hij gaan samenwerken met districtsleider Henk van Os, nog zo'n 'vergeten' held. Van Os, woonachtig op de Nieuwe Hoven en vriend van Henk van Randwijk (de oprichter van Vrij Nederland), was districtsleider in Gorinchem maar had overdag zijn vaste werk. Wim zou het district ook dienen te vertegenwoordigen op de provinciale beurs (lees: vergadering). Eind oktober 1943 werd de boerderij van de familie Blokland overvallen door de Sicherheitsdienst. Wim was verraden door ene G. Moelker, die onder het alias Henk Globach op de boerderij was ondergedoken. Tussen de bezittingen van Wim Snoek werden een radio, bonkaarten en een valse Ausweis aangetroffen. Tijdens de verhoren werd hij zwaar mishandeld, onder anderen door SD-agent Ries Jansen. Hij gaf echter geen informatie vrij. Hij heeft vanwege deze mishandelingen de rest van zijn leven licht mank gelopen. Tot aan zijn rechtszaak werd hij ondergebracht in Kamp Vught, waar hij onderdeel uitmaakte van het 'Philipscommando'. Tijdens de rechtszaak in maart 1944 werd Snoek veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf. Hem werd alleen het luisteren naar de Engelse radio ten laste gelegd. Mogelijk hadden zijn ondervragers de bonkaarten en valse Ausweis verkocht in de zwarte handel, want zij speelden geen enkele rol bij zijn proces. Snoek werd op transport gezet naar Duitsland en zat daar bijna tot het einde van de oorlog gevangen. Hij vluchtte uit het laatste werkkamp en zat ondergedoken bij een Duitse schapsherder in Nidda, waar hij het einde van de oorlog afwachtte. Na de oorlog was zijn eerste vakantie naar

Duitsland, naar de schapsherder die hem had opgenomen.

Johan Snoek

Op 17 september 1944 startte operatie Market Garden en landden parachutisten van de Britse 1st Airborne Division op de heide nabij Renkum. De Binnenlandse Strijdkrachten en de Britten vestigden hun hoofdkantoor in Hotel Rijnszicht in de Dorpsstraat. De Britten konden Renkum niet houden en alles werd snel opgeruimd. In de loop van de Slag om Arnhem werden de Britten verschillende keren door Johan Snoek geïnformeerd over de Duitse troepenbewegingen in en rond Renkum. Op 21 september trof Snoek een piloot uit Nieuw-Zeeland tussen Renkum en Wageningen-Hoog die uit een neergestort vliegtuig kwam. De piloot werd veilig over de Rijn gebracht. Op 9 oktober werd de Engelse brigadegeneraal John W. 'Shan' Hackett ondergebracht bij de familie van Johan Snoek. Over zijn belevenissen in Nederland heeft de Engelsman een boek geschreven (titel: I Was a Stranger). Hackett, een van de bevelhebbers van de Market Garden, onder maarschalk Montgomery, had het commando over de 4de Britse parachutistenbrigade. Ze landden op 18 september 1944 op de Ginkelse Heide, waarbij hij zwaargewond raakte. Hij werd opgenomen in het Elisabeths Gasthuis in Arnhem en overleefde ternauwernood. Met behulp van het verzet wist hij het ziekenhuis te ontvluchten en werd hij daarna 4 maanden verzorgd door de familie van Johan Snoek (de dames De Nooij en Rie de Nooij die daar ook als evacué verblijf). Tijdens zijn verblijf heeft John Hackett alle tijd om bij te komen. Hij went al snel aan het rustige dagritme en krijgt prima te eten ondanks de voedselschaarste. Het is duidelijk dat deze familie alles uit de kast trekt om deze generaal zo goed mogelijk te verzorgen. Een eitje, een glas wijn, het behoort tot het dagelijkse menu. Hackett vult zijn dagen met rusten, en het lezen van de Bijbel en Engelse boeken. Verder speelt hij soms een potje schaak met Johan (waar hij vrijwel altijd van verliest), en is bezig Nederlands te leren. Ook schrijft Hackett regelmatig brieven. Vanuit het verzet en de Britse militaire leiding waren inmiddels verschillende plannen gemaakt om John Hackett te laten ontsnappen én ook weer afgeblazen. Soms werd een plan op de dag van de uitvoering nog stopgezet, bijvoorbeeld vanwege slechte weersomstandigheden. Johan Snoek vindt het op een gegeven moment genoeg. Hij is ontevreden over de inzet om John Hackett naar bevrijd gebied te krijgen en hij besluit gebruik te maken van een binnen het verzet bekende ontsnappingsroute via het water van de Biesbosch. Toen Hackett voldoende hersteld was, fietste hij op 30 januari 1945 samen met Johan Snoek door de sneeuw via Groot Ammers naar Sliedrecht. Met een vals persoonsbewijs werd hij als 'meneer Van Dalen' door line-crosser Koos Meijer via de Biesbosch naar bevrijd Nederland gebracht. Hij kwam op 5 februari in Lage Zwaluwe aan en was twee dagen later weer bij zijn vrouw.

Johan Snoek (Gorinchem, 25 mei 1920 – Rotterdam, 31 augustus 2012)

Wim Snoek (Gorinchem, 27 juli 1922 – Balkbrug, 20 januari 2015)

Lees op www.destadgorinchem.nl een uitgebreidere versie van dit verhaal, met onder meer hoe het de gebroeders Snoek na de oorlog verging.

Familie Snoek